

uenlo dexar (6) a los legos que lo judguen segun su fuero, e de alli adelante finca al fuero seglar.

L E Y LXII.

Como deuen los Clerigos ser honrrados e guardados.

Leys del tit. 3. lib. 1. R. 2.

Honrrar, e guardar deuen mucho los legos a los clerigos, cada vno segun su Orden, e la Dignidad (1) que tiene. Lo vno, porque son medianeros (2) entre Dios, e ellos. Lo otro, porque honrrandolos, honrran a Santa Eglefia, cuyos seruidores son, e honrran la Fe de nuestro Señor Jesu Christo, que es Cabeza dellos, por que son llamados Christianos. E esta honrra, e esta guarda, deve ser fecha en tres maneras, en dicho, e en fecho, e en consejo. Ca en dicho, non los deuen mal traer, nin denostar, (3) nin disfamir, Nin en fecho, matar, nin ferir, (4) nin desonrrar prendiendolos, nin tomados los suyo. Nin otrofi en consejo, aconsejando a otro que les faga estas cosas sobre dichas, nin atreuerse a aconsejar a ellos mismos, que fagan pecado, o otra cosa que les este mal. Onde qualquier que contra esto fiziesse, sin la pena (5) que merefca auer, segun manda Santa Eglefia, de uegela dar el Rey segun su aluedrio, acatando el verro que hizo, e el fazedor del, e a quien lo fizo, e el tiempo, e el lugar en que fue fecho.

(6) Deuenlo dexar. Neque requiritur alia actualis de- gradatio, ut patet ex illo, cap. cum non ab homine, ubi per Abb. num. 26. & 27. & ex cap. de liguribus 23. quass. 5. Item etiam sine tali traditione data incorrigibilitate, ut dictum est, possit comprimi per iudicem secularem, ut habetur ibidem. Abb. & Decius in dist. cap. cum non ab homine, Abb. in cap. 2. de cleri. excomm. minif. ultimo notat.

L E X LXIII.

Clerici sunt honorandi per laicos, dicto, facto, & consilio, quia Dei & hominum sunt mediatores, & contrafaciens puniunt. Hoc dicit.

(1) Dignidad. Hæc præminet dignitati regali 96. dist. cap. duo, in princ. & fin. & cap. solita, de major. & obed. licet hodie per numerositatem vilescat dignitas clericorum, cap. legimus, 93. dist. & clericus dicitur egregia persona gloss. in cap. 2. 14. quass. 2.

(2) Son medianeros. Johel. cap. 2. v. 17. plorabunt sacerdotes ministri domini, & dicent: Parce domine, parce populo tuo. & vid. in cap. nulli. 3. quass. 1. & in cap. ipsi sacerdotes 1. quass. 1.

(3) Denostar. Injuria facta clerico, dicitur atrox, L. si quis in hoc genus, & ibi Bald. C. de Episcop. & cleri. & qui persequitur sacerdotes dominum crucifigit, cap. nulli. 3. quassione 1.

(4) Nira ferir. Nolite tangere Christos meos, Psalim. 104. v. 15.

(5) Sin la pena. Adde ad hoc text. in cap. sulicis, verb. per hoc de penis, lib. 6. & vid. in cap. 2. de penit. & remiss. ubi Abb. quod licet imponatur penitentia illius cap. contra occidentem presbyterum, non tollitur punitio per iudicem secularem facienda.

TITULUS VII. DE RELIGIOSIS. In summa.

TITULO VII.

De los Religiosos.

A Spera vida de fazer, e apartada de los otros omes, escogen algunos, porque creen, que por ella seruiran a Dios mas sin embargo. E porque las riquezas deste mundo estoruan (1) aquesto, tienen por mejor de lo dexar todo, e figuen aquello que dixo (2) nuestro Señor Jesu Christo en el Euangelio: que todos aquellos que dexan por el, padre, o madre, o muger, o fijos, o los otros parientes, e todos los bienes temporales, que les dara ciento doble por ello, e demas vida que durara por siempre. E estos atales son llamados, Religiosos, porque cada vno dellos han reglas ciertas, porque han de biuir, segund el ordenamiento que ouieron de Santa Eglefia, en el comienço de su Religion, e porende son contados (3) en el Orden de la Clerexia. E pues que en los dos titulos ante deste, auemos dicho de los Perlados, e de los otros Clerigos, conuiene aqui dezir destes Religiosos. E mostrar primeramente quales son llamados Religiosos, o Reglares. E que es lo que deuen prometer, quando resciben la Orden e la Religion. E en que manera la deuen rescibir. E en cuyas manos deuen fazer la profesion. E quanto tiempo deuen estar en prueua. E por que razon. E de que hedad deuen ser para rescibir la Religion. E por que razones los pueden ende

(1) Estoruan. Sunt namque diuitiæ satellites voluptatum, ut tradit Ludo. Cartu. in prologo libri de vita Christi & vobis diuitibus, qui habetis consolationem vestram, Lucæ cap. 6. ubi Beatus Ambrosius sic ait: Licet in pecuniariis copiis, multa sunt lenocinia delictorum: pleraque tamen sunt, etiam incentiua virtutum: quamquam virtus subsidia non requiritur, & commendatior sit collatio pauperis, quam diuitis liberalitas, & solet rerum abundantia, tanto magis à divino timore mentem solvere, quanto magis hæc exigit diuersa cogitare, S. Gregor. lib. Moral. cap. 4. & si videris diuitem cunctis rebus omnino circumdatam: noli eum propter illa putare locupletem, propter quæ debet infelicem vocari: quia diuites quanto copiosius suis opibus ambiuntur, tanto onerosius vinciuntur. Chrylostonus super Matth. borilia 14. colum. 7. & qui potuit modeste ferre diuitias, multo magis poterit etiam fortiter ferre pauperiem, Chrylostonus super Matth. borilia 13. colum. 8. & nihil sic diabolus hominem subici facit, ut inhiare opibus atque habendi amore superari, Chryloston. ibidem, & Ecclesiastici 11. v. 10. Si dives fueris, non eris immunis à delicto, imò & sanctis viris ipsa sua abundantia plerumque fit vehementer onerosa: quia hoc ipsum grauiter tolerant, quod festinantes ad patriam multa portant, Gregor. 22. lib. Moral. cap. 3. non tamen est peccatum habere diuitias, si adsint bona opera 30. dist. c. hoc scripsimus, tunc est peccatum, si propter eas iustitia deseritur, cap. habeat 12. quass. 1. vel cum homo in eis spem suam ponit, cap. sunt in Ecclesia 8. quass. 1. gloss. notabilis in cap. clericus 12. quass. 1. non cenlus, sed affectus in crimine est, dicit Ambrosius, super Lucam lib. 5. cap. 6. & diuitiæ bone sunt. Dummodo fiat ex eis misericordia, vide gloss. in cap. 1. 21. q. 1.

(2) Dixo. Vide Matthæi cap. 19. v. 29. (3) Contados en la orden de la Clerexia. Vide in cap. duo sunt, genera. 12. quass. 1.

ende facar, o fallirse ellos della, e por quales non. E otrofi en que manera pueden passar de vna Orden a otra. E como los que fueren casados pueden tomar Habito de Religion. E como deuen biuir cada vno dellos, para guardar su regla.

L E Y I.

Quales son llamados Reglares, e Religiosos.

Reglares son llamados, todos aquellos que dexan todas las cosas del siglo, e toman al-

L E X I.

Religiosus est, qui relicto seculo aliquam religionem ingreditur, & ejus observantiam promittit pro Dei seruitio: quia quasi religans seipsum, qui vero signo religionis accepto, in dominibus suis degunt viuentes de suo, quasi religiosi dicuntur, hoc dicit.

(1) Señal de orden, e moran en sus casas. Facit ad questionem, an commendatores, & milites Sancti Jacobi de Spata, & alii ordinum de Calatrava, & Alcántara, qui sunt in hoc Regno, gaudeant privilegio fori, saltem in criminalibus, ex quo enim isti omnes, jam hodie ducunt uxores, & vivunt sicut laici, videtur dicendum, quod non gaudeant tali privilegio, cum illi dicantur religiosi, qui profitentur tria vota substantialia regulæ, ut in cap. cum ad monasterium, de statu. regul. & tradit late S. Thomas 2. 2. questione 186. art. 3. 4. & 5. licet enim castitas dicatur, cum propria uxore, ut in cap. hæc scripsimus 30. dist. cap. Nicæna 31. distinct. cap. Deus 31. quass. 1. non tamen de tali castitate sentitur in voto religionis, ut in dist. cap. cum ad monasterium, & tradit D. Thom. 2. 2. quass. 186. art. 4. ubi & dicit, quod ad statum religionis requiritur abstractio eorum, per quæ homo impeditur, ne feratur totaliter in Dei seruitium: usus autem carnalis copule retrahit animum, ne totaliter feratur in Dei seruitium dupliciter: uno modo, propter vehementiam delectationis, ex cuius frequenti experientia augetur concupiscentia, ut & philoophus dicit tertio Ethicorum, & inde est, quod usus venereorum retrahit animum ab illa perfecta intentione, tendendi in Deum, allegat Augustinus in proœmio soliloquiorum, ubi dicit, nihil esse sentio, quod magis ex arte deiciat animum virilem, quam blandimenta femine, corporumque ille contactus, sine quo uxor haberi non potest: alio modo dicit S. Thom. propter sollicitudinem, quam ingerit homini de gubernatione uxoris, filiorum, & rerum temporalium, quæ ad eorum sustentationem sufficiant: unde Apostolus dicit, qui sine uxore est, sollicitus est, quæ sunt domini, & quomodo placeat Deo: qui autem cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi: & quomodo placeat uxori, & ideo continentia perpetua requiritur ad perfectionem religionis, sicut voluntaria paupertas: unde sicut damnatus est Vigilantius, qui adæquavit diuitias paupertati: ita damnatus est Jovinianus, qui adæquavit matrimonium virginitati, hæc S. Thom. confirmatur: quia votum castitatis impedit matrimonium, cap. veniens, & cap. rursum, qui cleri. vel uenen. etiam si votum simplex: votum ergo castitatis in religione requiritur, non intelligitur de castitate conjugal: præterea isti non se totaliter emanciparunt seruitio Dei, sed quam plurimum in his etiam sunt mundi, ergo non debent gaudere dicto privilegio fori: quia ut dicit Innocentius in cap. significatibus, de offic. delega. & in cap. de mayo. & obediens cleric. ideo sunt exempti à jurisdictione Imperatoris, quia sunt res spirituales, & ex toto corpus, & animam deputauerunt seruitio Christi, igitur à ratione cessante, isti non debent gaudere dicto privilegio fori. Præterea, licet isti habeant certum modum vivendi approbatum à Sede Apostolica, non ex hoc inferitur, quod sint veri religiosi, u-

guna regla de Religion, para seruir a Dios, prometiendo de la guardar. E estos atales son dichos, Religiosos, que quiere tanto dezir, como omes ligados que se meten fo obediencia de su Mayoral. Así como Monjes, o Calonjes de Claustra, a que llaman Reglares, o de otra Orden qualquier que sea. Pero otros y a que bien como Religiosos, e non bien fo regla. Así como aquellos que toman señal de Orden, (1) e moran en sus casas, e bien de lo fuyo. E estos atales, maguer guardan regla en algunas cosas, non

ob hoc gaudere debeant dicto privilegio; ut tradit gloss. loquens in fratibus, & fororibus tertii ordinis, in Clementina 1. de religio. domi. & in Clementina cum ex eod. de sententia excommunication. & hinc est, quod lege Regia fuit sancitum, quod isti fratres, & forores tertii ordinis, qui in suis domibus, & bonis commorantur, quod contribute teneantur in collectis regalibus, & municipalibus, ut habetur in l. 19. tit. 4. lib. 4. Ordinament. Regum, ut & dicit Bart. (servari de consuetudine) in l. semper, §. fin. ff. de jur. inuam. præterea si istorum status confideretur, potius videtur accedere ad vitam laicalem, quam ad ecclesiasticam: isti enim non seruant primò castitatem, omnino, seu continentiam, cum habeant uxores, neque paupertatem, cum habeant proprium: neque omnino seruire possunt obedientiam, qui cum habeant uxores, non habent omnino potestatem sui corporis, cap. non debet, de consanguin. & affin. unde in eis malè concordat vita actiua cum contemplatiua, cap. diuersi sal-lacis, de cleric. conjug. unde considerari debet in eis status, in quo maxime incallescunt, l. queritur, ff. de statu homin. cap. hermaphroditum 4. quass. 1. præterea, & facit text. in cap. duo sunt genera 12. quass. 1. ubi dicitur duo esse genera Christianorum: unum, quod est mancipatum diuino officio, & deditum contemplationi, & orationi: & conuenit, quod cesset ab omni strepitu rerum temporalium, ut sunt clerici, & Deo deuoti, scilicet, conuersi, aliud genus sunt laici. Cum ergo isti non sint plene conuersi, ut dicit illa litera, cum involuantur magis negotiis secularibus, quam ecclesiasticis: igitur non possunt gaudere privilegio ecclesiastico; & per ista duo ultima fundamenta concludit Abb. in cap. 2. de foro compet. milites gaudentes, qui dicuntur milites S. Mariæ, non debere gaudere privilegio fori, quod & tenuit Frederic. consil. 145. Guillelmus de Monte Laud. in dist. Clement. cum ex eo. ubi & Petrus de Ancha. Joan. Calderi. consil. 56. incipit, quæsitum est à me utrum fratres de penitentia, ubi dicit, quod strictè non dicuntur personæ ecclesiasticæ, ita quod gaudeant privilegio canonis si quis suadente, & privilegio fori: adde & Bald. in l. officiales, C. de Episcop. & cleric. & in l. placet, C. de sacrosanct. Eccles. & in l. ne quidam, C. de testa. mil. notans per illam l. quod milites gaudentes, non gaudent privilegio clericorum; & ideo, quod teneatur ad collectas, confert ad prædicta, quod tradit Speculator tit. de statu monach. vers. 36. queritur; ubi concludit, quod sola promissio obedientiæ, nihil dicendo de castitate, & proprii renuntiatione, non inducit regularem professionem, etiam stante consuetudine: ex quo inferat ad dictos milites S. Mariæ, quod licet sint sub obedientia sui majoris, tamen vivunt cum uxoriis in propriis domibus, & etiam de novo contrahunt, neque propriis careant, quæ eis licent, juxta regulam à Sede Apostolica sibi concessam, quam Speculator dicit diligenter quandoque examinasse, præterea & Joan. Andr. in cap. veniens, de verb. signific. lib. 6. de iuris iurisdictionibus, S. Jacobi de Spata in Hispania dicit esse laicos uxoratos; vides etiam per Socin. consil. 13. 1. volum. col. antepen. versic. & enim aduertendum, dicit etiam Bald. in aut. nisi rogat. ad fin. C. ad Trebel. quod substitutio, si sine filiis decessit-

non han tamañas franquezas, como los otros que bien en sus Monasterios, así como adelante se muestra.

Que cosas deuen prometer los que entran en Orden de Religion, e en que manera, e a quien deuen fazer la promission.

Professione llaman al prometimiento que faze el que entra en Orden de Religion, quier sea

Auto 4. tit. 1. lib. 4. Re. cop. n. 26.

ferit, non expirat assumendo habitum sororum tertii ordinis: quia iste non sunt proprie Deo dedicata: sed est quidam vivendi modus, neque dicitur ingredi monasterium, quæ proficetur regulam tertii ordinis sororum S. Francisci, dicit Bart. in leg. commadissima, ff. de liberis, & postu. præterea ex leg. 3. quaterni gabellarum colligitur milites istorum ordinum, non esse immunes à gabellis venditionum, & per mutationem rerum suarum neque rerum dictorum ordinum, & si teneantur ad gabellas, non possunt dici Ecclesiasticæ personæ, cap. quamquam de censibus, lib. 6. Clement. 1. eod. tit. præterea in istos commendatores S. Jacobi de Spata, de consuetudine antiqua, Rex Hispaniæ usus est sua jurisdictione, & in tali est possessione, & licet contra clericos, talis consuetudo non valeret eo: quia exemptio clericorum est de iure divino, ut tradit Rota decis. 840. in antiquis subsistit. de consuet. contra istos, qui non sunt clerici, licet exemptionem haberent à Papa, talis exemptio esset juris positivi, & contra eam præscriberetur, & valida erit talis consuetudo, videas Joan. de Imol. in Clem. penult. colum. 2. de sentent. excommuni.

Pro parte vero contraria facit: quia isti ordines ad militandum sunt religiones permittæ, & iustæ, ex quo sunt propter defensionem fidei, & divini cultus, & publicæ salutis, ut tradit S. Thom. 2. 2. quæst. 188. art. 3. & ordo militiæ S. Jacobi videtur approbatus per sedem Apostolicam ex privilegio Alexandri. Tertii ad supplicationem honorabilis militis Petri de Fuen encalada, primi magistri dicti ordinis, recipientem in sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ filium confirmando ordinem suum auctoritate Apostolica, statuens, ut quæcumque bona, & possessiones in præsentiarum iustæ, & legitime possidebant, & in futurum poterunt adipisci firma eis suisque successoribus illibata permanerent, effectus excommunicatus quicumque in eos manus injecerit violentas: habet etiam dictus ordo alia privilegia sedis Apostolicæ, cum ergo sit ordo approbatus à sede Apostolica: ergo sunt religiosi, & personæ ecclesiasticæ, cap. fin. de religio. domi. cap. 1. de voto, lib. 6. magister dicti ordinis assumitur per canonicam electionem, cap. 1. de elect. & cap. congregatio. 16. quæstio. fin. de aliis vero ordinibus, & militis de Calatrava, & Alcantara, est magis sine dubio, cum sint ordinis Cisterciensis antiqui à canonicis approbati, & profitentur obedientiam, & vivunt sine proprio, & ex voluntate prelati, si aliquid possident, retinent, & ante modernam concessionem Pauli Tertii, non nubebant, & promittebant continentiam: & si ex dispensatione fuit eis concessum, ut nubere in posterum, reliquis in suo statu remanentibus, non videtur ex hoc ita mutatus eorum status, quin censentur ecclesiasticæ, & religiosæ personæ, L. quod favore, C. de legi. sicut & videmus in clericis orientalibus, qui ante susceptionem sacri ordinis contraxerant matrimonium, non perduunt privilegia clericatus, neque etiam occidentales contrahentes matrimonium in minoribus ordinibus, perdunt privilegia fori in criminalibus, neque privilegium canonis, ut in cap. unico de cleri. conjug. lib. 6. & cum isto modo Papa approbet eorum ordines, non repugnat, quod non profiteantur castitatem, & continentiam, prout alii regulares, ut ex hoc

non dicantur religiosi: ex quo isto modo sunt per Papam approbati, ut in simili, loquendo de fratribus, & sororibus tertii ordinis, tradit Petrus de Peru. in tracta. de quarta episcopali: quia omnis regula vires assumit à Papa, cap. fin. de religio. domi. cap. 1. eod. tit. lib. 6. neque obstat, quod uxorem habeant, quia & talis dicitur castè vivere, ut dixi, & in istis terminis ita respondet Hostiens. in summa, de regul. §. 1. præterea personæ istorum militum sunt dictis suis ordinibus, ita perpetuò astricti, quod egredi non possunt, ergo sunt religiosæ personæ, ut dicit Cardin. in Clem. per litteras, in 12. quæst. de prebend. & in d. Clem. cum ex eo. de sentent. excomm. quæst. 2. allegat. cap. per exceptionem de privileg. lib. 6. cum enim perpetuò sint deputati servitio Dei, & ad usum pium, censeri debent ecclesiasticæ personæ, Clem. 1. in fin. de decim. & dicit. cap. per exceptionem, ex quo dicti milites sunt astricti dicto ordini, & prohibentur ab ea resiliere, & ad sæculum redire: ex quo sentiunt onus, sentire debent, & commodum, ut in regula, qui sentit onus, de reguli. jur. in 6. præterea, & in militibus gaudentibus, de quibus supra dixi, Bart. in leg. 1. ff. de pœnis, & latius, in dicit. leg. semper, §. fin. concludit tales gaudere privilegio fori ecclesiasticæ, & quod ita consulerunt multi, & Bart. sequitur Anto. in dicit. cap. 2. de foro compet. Paul. in dicit. Clem. cum ex eo. de sentent. excommuni. Præterea, licet ex dictis verbis Bullæ Alexandri Tertii, quod recipit eos in sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ filios, non videantur exempti à jurisdictione ordinaria, sub qua tenebantur, ut in capitul. veniens, de verborum significat. lib. 6. & cap. si Papa, vers. similiter de privileg. eod. lib. tamen ex alio privilegio Papæ Martini quinti eximuntur expressè à jurisdictione ordinaria ecclesiastica, & sæculari, licet ad hoc potest responderi, quod intelligatur exemptio quatenus sit in præjudicium concedentis, non tertii: præsertim Principis sæcularis: neque Papa eximit laicum à jurisdictione Principis cui subest, ut tradunt Innocent. & alii, in capit. 2. de major. & obedi. hodie in militibus sancti Jacobi de Spata, decisa est ista quæstio per quandam compositionem, & concordiam super hoc factam: cui tamen dicti milites non assentiunt, imo sine eorum assensu dicitur factam: in aliis vero ratione permissionis nuptiarum, quia hodie nubunt ad decisionem, oportuerat videre privilegia dictorum ordinum: & eorum fundationes, & constitutiones. Item, & concessionem, ut nubere deinceps possint: quibus non visis incivile est judicare, vel respondere, L. incivile, ff. de legib. audio etiam, quod super hac quæst. scripsit late Fortunius ab Arcilla vir Christianissimus, & doctissimus, qui fuit de Regio consilio, & quod speratur cito prodire in lucem, per eum in hoc scripta.

LEY III.

Professio, quam facit religiosus, continet trium votorum promissionem, castitatem, obedientiam, proprii abdicationem, in quibus, neque Papa dispensat cum religioso, & professio debet fieri scripto, & per illam sui, & rerum suarum dominium perdit, profertis debet profiteri in manu prelati illius ordinis. Hoc dicit.

Secundo. Canillo lib. 9. comen. c. 81. per totum

sea varon, o muger: e el que esto fiziere, ha de prometer tres cosas. (1) La primera, non auer proprio. (2) La segunda, guardar castidad. La tercera, de ser obediente al que fuere Mayoral de aquel Monasterio do buiure. E así son allegadas estas cosas al que toma la Orden, que el Papa non puede (3) dispensar con el, que las non guarde. E el prometimiento deuelo fazer por carta, (4) porque si quisiere venir contra ello, que se pueda prouar (5) por ella. Ca tomando la Orden, e faziendo y otro Mayoral sobre si como en logar de Dios, pierde señorio de sus cosas, de guisa que non ha poderio dellas, nin en si mismo. (6) E esta profesion ha de fazer en mano de aquel Mayoral (7) de aquella Orden, quier sea Abad, o Prior. E si

fuere Monasterio de Duchas, la muger que quisiere entrar en el, deuelo fazer en mano del Abadesa, o de la Priora.

LEY III.

Quanto tiempo deue estar en prueva el que entra en la Orden de la Religion, e por que razones, e con que vestidura.

Estar deue vn año (1) en prueva, el que quisiere tomar Orden de Religion, y esto por dos razones. La una, por ver si podra sufrir las aperezas, e las premias de aquella regla, La otra, porque sepan los que son en el Monasterio, las costumbres del que quiere y entrar, si se pagaran del, o non: e si ante del año quisiere de alli salir, puedelo fazer, (2) fue-

Auto 4. tit. 1. lib. 4. Re. cop. n. 26.

(1) Tres cosas. Vide de his in cap. cum ad monasterium, in fin. de statu regu. & in cap. ex parte, de regu. & in cap. cum in ecclesiis, de major. & obedi. Et an qui renuntiant sæculo, videantur profiteri totam regulam, Bald. quod sic per text. ibi in cap. 1. de milit. vassal. qui arma belli. depo. & dicit Innocent. in capitul. consuluat, qui cleri. vel vov. sufficere pro professione, quod quis suæ voluntati renuntiet, & omnia committat voluntati Abbatis, cap. volo, 12. quæst. 1. & cap. non dicatis, contrarium tamen in hoc vult Speculat. tit. de statu monacho. ver. 36. quaritur, referens Papam Clementem dixisse, quod non est professus, qui obedientiam tantum sine aliis substantialibus promittit, quod Cardina. in Clem. eos, quæst. 2. de usu. dicit esse verius, licet primum sit æquius, & animæ consilius.

(2) Proprio. Quid autem, si in professione profectur se velle retinere certa bona propria, Joan. de Imol. in cap. cum M. Ferrariensis, de consit. ult. charta, col. 2. dicit, quod si talis profectio sit accepta per eos quibus fit, non valet, neque vitiat professionem, allegat gloss. in authentica ingressi, C. de sacrosanct. eccles. & in cap. solet 32. quæst. 2. & Joan. Andr. in cap. fin. de condi. appo. & dicit esse communem opinionem, refert & sequitur Felin. ibi in 26. colum. & intelligitur hoc casu proprium quicquid celatur Abbati, vel alio prelato suo, vel quod contra eus voluntatem tenetur, secundum Joan. Andr. in cap. cum ad monasterium, de stat. regu.

(3) Non puede. Adde dicit. cap. cum ad monasterium, in fin. de statu regu. & limita, nisi ex magna causa Papa dispense, ut tradunt Innocent. Hostiens. Joan. Andr. & Abb. in dicit. cap. cum ad monasterium, & dicit Bald. de milit. vassal. qui arma belli. depo. quod professio non est sacramentum ecclesiæ, & ideo Papa ex causa potest illam removere, & Innoc. in cap. presbyter, in sine prima gloss. de sacra. non itera. dicit, quod in monachatu non inferur character, & potest Papa facere, quod non fit monachus, cum ipse constituerit ordinem monachorum, de quo latius per Joan. Andr. in regu. femel. de regul. jur. lib. 6. & per Felin. in cap. si quando, col. 3. de rescript. & dicit Bald. in l. si pater, §. fin. ff. de adoptio. per illum text. quod si Regis filius unicus religionem ingreditur, peccat, & non meretur, & Papa potest dispensare, ne regnum pereat, & vid. Abb. in capit. ex publico ad fin. de conver. conjun. & quod tradit idem Abb. in cap. 1. ad fin. de voto, quod tamen in hoc peccaret filius Regis, licet unicus: ego non crederem, neque affirmarem quicquid dicit Bald. Imol. laudabile, & meritorium est terrenum regnum despiciere, & celeste forti desiderio querere, cap. capit 23. quæst. 1.

(4) Por carta. Adde cap. fin. 20. quæst. 1. & 27. quæst. 1. cap. omnes summa, gloss. in cap. 1. de censib.

lib. 6. gloss. in cap. vidua. de regula. & vid. per Abb. in cap. nuper. de testit.

(5) Se puede prouar. Requiritur ergo scriptura ad probationem, non quod sit de substantia professionis, text. cum gloss. in dicit. cap. vidua. 20. quæst. 1. Abb. in cap. nuper. de testi.

(6) Deltas, nin en si mismo. Adde text. in authen. ingressi, C. de sacrosanct. eccles. cap. non dicatis 12. quæst. 1.

(7) En mano de aquel mayoral. Adde cap. porrectum, de regul. & in cap. insinuante, qui cleri. vel vov. & non requiritur de necessitate, quod professio fiat in monasterio: sed in quocunque loco fieri potest, secundum Abb. in dicit. cap. porrectum, & ut tenet professio, requiritur, quod recipiatur ab eo, qui habet potestatem incorporandi monachum ad religionem, vide ibidem per Abb. ubi, & tradit, an Episcopus possit recipere ad professionem, & ibidem, quod valet professio per quæcumque verba facta, etiam non servata forma regulari, & an professus tacite possit compelli per superiorem, quod faciat professionem expressam, Abb. dicit, quod sic, in cap. cum causam, colum. 2. de electio. per text. ibi, & idem dicit, si tacite professus instaret, ut monasterium recipiat cum ad professionem expressam, & nota, quod in eligendo requiritur expressa professio, vid. Abb. in cap. cum in magistrum, de elect. & potest fieri maxime ex causa professio per procuratorem, vid. Abb. in cap. accedens, de prebend. num. 7.

LEY III.

Ad probationem religionis debet novitius stare per annum in habitu regulari, & ante annum professione non facta libere, potest exire, & ante illum non debet fieri professio: facta tamen tenet. Hoc dicit.

(1) Vn año. Concord. cum cap. Consaldui 17. quæst. 1. & cap. ad apostolicam, de regula. & cum cap. non solium, eod. tit. lib. 6. quid si quis ingressus religionem, ante annum probationis exivit, & postea iterum ingreditur, an debeat iste habere integrum annum probationis? Specul. tit. de statu monacho. verb. 37. quaritur, dicit, quod non, si conditio monasterii, vel religio non sit mutata, vel nisi personæ defectus supervenerit: sed intellige dictum Specul. juxta questionem veneralem, Bart. Brixienf. quam refert, quando completo anno probationis ante professionem exivit: nam iste annus debet esse continuus, non interpollatus, secundum veteriorem opinionem, ut dicit Abb. in dicit. cap. ad apostolicam, & tradit Sylvest. in summa, in verbo, religio. §. versic. 4. quaritur, & incipit iste annus, in 15. anno inchoante in masculo, in 13. in femina, secundum Joan. Andr. in cap. beneficium, de regul. jur. in 6. & probatur infra in ista leg.

(2) Puedelo fazer. Vide in cap. statimus, de regul. lib. 6.

fueras ende si ouiesse fecho profersion, en la manera que dize en la ley ante deita, ca estonce non podria salir de la Orden, ni el Abad, o Prior del Monasterio non lo podria dende echar, (3) porque a el plugo de fazer la profersion, e a ellos de gela recebir: (4) e por esto non deuen los Abades, nin los Mayores de las Ordenes recebir profersion de ninguno, ante del año de la prueua, maguer que valdria si la fiziesse; (5) esto es, porque quando algunos entran en la Orden, fazenlo con movimien-to de saña, de algunas cosas que les acascen, o por antojança, cuydando que la podrian sofrir, e despues quando van yendo, e estando y, cambianse las voluntades, e arrepienense, de guisa que los vnos lo han de dexar, e los otros que fincan contra su voluntad, fezen en ella mala vida; e porende non les deuen de tomar la profersion ante del tiempo sobredicho, Otrosi el que entra en Orden en algun Monasterio, deue vestir el Habito (6) de aquella Or-

mita, ut ibi per Abb. & circa declarationem quartae fallentis, vide Silvest. in summa, in verb. religio. 5. versic. 8. quaritur, & vid. infra eod. leg. 7. Si autem donavit iste, vel legavit aliqua bona ante ingressum, an recuperavit ea? Vide Abb. in cap. statumimus, de regul. ubi post Hostien. dicit, quod non: nisi fecerit protestationem, quod intendebat probare regulam: quia tunc videtur donare causa mortis, & recuperabit causa non sequuta: idem ergo dicendum si legavit per modum ultimae voluntatis, quae est revocabilis.

(3) Non lo podria dende echar. Nam ipse est obligatus monasterio, & monasterium sibi: acquisivit enim per professionem jus monachatus, & collegii, unde non potest amplius sine causa inde expelli, facit capit. in de regul. Abb. in cap. cum causam, col. 2. de electio.

(4) A ellos de gela recebir. Quid de novitio, qui stetit per annum in monasterio in habitu novitiorum, nunquid potest agere, ut monasterium recipiat eum ad professionem? Vid. per Joan. Andr. in additio. ad Specul. tit. de regul. referentem Hostien. in dist. cap. cum causam, quod sic, nisi monasterium habeat iustam causam contradicendi, & ibi etiam tradit de eo, qui per annum tanquam frater stetit in monasterio, habitu non mutato, an sit idem, de quo etiam vide per Abb. in dist. cap. cum causam.

(5) Valdria si la fiziesse. Vide de hoc, quod habetur, in dist. cap. ad apostolicam, & cap. non solum, de regul. lib. 6. ubi videbis, quid in fratribus praedicatoribus, & minoribus, & cap. constitutionem, eod. tit. de omnibus mendicantibus.

(6) Deue vestir el habito. Adde cap. super eod. cum gloss. ibi de regula, ubi Abb. dicit, quod non est de substantia, ut quis probet regulam in habitu regulari: sed in habitu proprio, unde in regula solum professo mandatur indui habitum regularem, sed quod consuetudo locorum, quae habet oppositum, videtur satis laudabilis, & observanda, adde etiam gloss. in cap. fin. 27. quae. 2.

L E X III.

Ante quatuordecim annos completos, novitius non potest profiteri, si est masculus, foemina vero ante duodecim annos, qua aetate completa profersio tenet, sive fiat expresse, sive tacite permanendo per annum in monasterio, à parentibus vero minor dictae aetatis oblati religioni ante quinti decimi anni ingressum, non exi-

den: ca de otra manera, non podria bien profiar la aspereza de la Orden, porque vna grande parte de la graveza de la regla, es en las vestiduras.

L E Y III.

De que bedad deuen ser los que nueuamente entran en Religion.

Novicios llaman (1) a los que nueuamente entran en alguna Orden: e para esto ser firme, los que esto fizieren, ha menester que el varon aya catorce años, (2) o dende arriba, e la muger doze, para recebir la Orden, e si ante de esta hedad sobredicha entrassen en ella, pueden se salir si quisieren, maguer ouiesse fecho profersion; (3) e esto es porque non son de edad para valer lo que fizieren. Mas si despues que llegaren a esta edad, fiziziesse profersion, o estouiesse en vn año (4) despues de este tiempo, dende en adelante non pueden ende salir: e si el padre, o la madre (5) metieren a su fijo, o a su fija en Orden, ante que aya he-

bit à monasterio: & tunc interrogabitur an velit permanere, & si dixerit quod sic, non poterit amplius poenitere, nec egredi, si autem, quod non velit, affertur, liberè exibat. Hoc dicit.

(1) Novicios llaman. L. etiam dicit illos novitios, qui per annum integrum non steterunt in loco, ut habetur in leg. fin. §. quotiens, & ibi per Doctores ff. de publicis. & ibi Joannes de Imol. notat ad statum: quod novitii non teneantur solvere gabellas, quod non dicuntur novitii, qui ultra annum steterunt in civitate, vel communitate, & oportet, secundum B. Bernardum in epistola ad fratres de Monte Dei, colum. 7. istos novitios religionem ingredienti sultos fieri, ut sint sapientes: quia novitium prudentem, incipientem, sapientem, in cella diu posse consistere, in congregatione durare impossibile est: debet secundum eum sua obedientia esse indiscreta, in quo non discernat, quid vel quare praecipitur: sed ad hoc tantum nititur, ut fideliter, & humiliter fiat, quod à majori praecipitur.

(2) Catorce años. Est ergo in hoc legitima aetas, eadem quae in contrahendo matrimonio, 20. quae. 1. cap. 1. & concord. cum cap. ad nostram, & cap. significatum, de regul. & 20. quae. 2. cap. si qualibet, & cap. puella, & adde cap. 1. de regul. lib. 6. & cle. eos, eod. tit.

(3) Maguer ouiesse fecho profersion. Adde cap. significatum, de regul. & procedit, secundum Thom. 2. 2. quae. fin. artic. 5. & si sit doli capax, seu quantumcumque habeat usum rationis plenum, quia istud votum solemne professionis subditur ordinationi ecclesiae, propter solemnitatem, quam habet annexam, adde etiam Abb. in dist. cap. significatum, in 3. notab. gloss. 20. quae. 1. in summa, & limita, nisi postea ratam professionem habuerit, ut in dist. cap. significatum, & in cap. 3. de regul. lib. 6.

(4) O estouiesse en vn año. Adde cap. 1. de regul. lib. 6. & intellige quando habitus sunt indistincti, quando post 14. annum in religionem fuit ingressus, ut ibi habetur, & in cap. ex parte de regul. secus si habitus in colore, scissura, vel forma se patenter exhibeat distinctum, ab habitu professorum, ut in Clemen. eos de regula.

(5) El padre, o la madre. Libera potestas est, parentibus offerre filium impuberem monasterio, ut hic, & videtur probari, 2. quae. 1. cap. imprimis, & ea causa, quae. 2. cap. 1. & in cap. monachum, & cap. quicumque 20. quae. 1. Inno. & Abb. in capit. 2. de regul. ubi vid.

Auto
4. tit.
1. lib.
4. Re-
cop. n.
26.

L E Y VI.

Como los Señores pueden sacar los siervos de la Orden, quando toman el Habito de Religion sin su mandado.

Religion tomando siervo (1) de alguno, puedelo su Señor demandar, para tornarlo en feruidumbre, fasta tres años despues que lo topiere; e si fasta este tiempo non lo demandare, dende en adelante deue fincar en la Orden por libre, e non lo puede demandar despues. Pero si aquellos que lo rescibieren en la Orden, sabian que era siervo, o no eran ciertos si era libre, o no, non le deuen dar el Habito de la Orden, fasta tres años: (2) porque si su Señor en este comedio viniere, e lo demandare, que gelo puedan dar, con todas aquellas cosas que aduxo, faziendole primeramente prometer, que le non haga mal por esta razon: mas si ante del tiempo destes tres años le dieren el Habito de la Orden, deue fincar en la Orden, pero el Monesterio es tenuto (3) de pechar al Señor, quanto valiere aquel siervo; e esto es porque son en culpa, rescibiendo ante del tiempo que deuan: e si por aventura aquellos que lo rescibieron en la Orden, dubdauan, que non era libre, e quando gelo preguntaron, dixo que lo era, mintiendo, o aduxo testigos falsos (4) para prouarlo, e el Señor prouare que es su siervo, deuenle toller el Habito, porque lo gano en gañosamente, e echarlo de la Orden, e tornar-

L E Y V.

Quien puede sacar de la Orden al que a y entra non asiendo bedad complida.

Moço, o moça que fuesse fin hedad, si entrasse en Orden sin fincar de su padre, bien lo puede el de alli sacar, fasta vn año (1) desde que lo topiere. E si non ouiere padre, puedelo sacar aquel que lo ouiere a guardar, fasta aquel tiempo, e si non ouiere guardador, puedelo sacar su madre, maguer el non quiera, si lo tenia ella en su poder, (2) quando entro en la Orden. Mas si de hedad fuesse, non lo podria sacar dende ninguno, e si el Monesterio en que entrasse fuesse tan lexos, que en este tiempo sobre dicho non pudiesse alla llegar el padre, o el que lo ouiesse en guarda, deue auer mayor plazo para poderlo ende sacar, segun aquel lugar fuere lueño.

Auto
4. tit.
1. lib.
4. Re-
cop. n.
26.

vid. per Abb. quid si pater, & mater non concordant, & inclinatur sequens Inno. quod praefertur is, qui contradicit etiam, si sit mater illa, que contradicit, & ibidem, quod sola mater, patre non contradicente, potest offerre filium monasterio, ut probatur in dist. cap. quicumque, in contrarium tamen refert gloss. in cap. 2. 20. quae. 1. dicentem, matrem non posse offerre filium, cum non habeat eum in potestate: sed ei placet primum, quod fuit dictum Innoc. & satis videtur probari, in ista leg. quod possit mater, & in leg. sequenti, ibi, si lo tenia ella en su poder. Item querit ibi Abb. post Innoc. quid de tutoribus? Et concludit sibi placere dictum Innoc. quod tutores possent, per text. in cap. 2. 20. quae. 1. & cum dictis Innoc. tenet Joan. Andr. & Card. in dist. cap. 2. & Socinus consil. 61. in presenticon-sultatione, colum. 6. 1. part. ubi tradit, quid si esset mutus, qui haberet curatorem, vid. ibi per eum.

(6) Non pueden salir ende. Nota hoc, & adde, cap. puella 20. quae. 2. Innoc. & alios, in cap. 2. de regul. & est magus effectus istius oblationis parentum: nam si impubes ingrederetur sine tali oblatione, possit exire quandoocunque, ut notatur in cap. significatum, de regu. Abb. in dist. cap. 2. & nota, quod neque parentes, neque tutores possunt offerre filium impuberem invitum monasterio, & si invitus fuit oblati, potest exire quandoocunque, secundum Inn. in dist. cap. 2. quod confirmat, & sequitur ibi Abb.

(7) Preguntar. Vid. cap. illud, 20. quae. 1. & cap. significatum, & cap. cum virum, de regu. Sed quid, si neque super hoc interrogetur, neque respondeat: sed pesteraverit in monasterio, gloss. posuit opiniones, in dist. cap. illud. Hostien. etiam tangit in summa de regul. ver. & utrum exire possit, ver. & dicas breuiter, videtur, quod tunc seruandum est, quod habetur in cap. in princ. de regu. lib. 6.

L E X V.

Impubes abque patris voluntate religionem ingrediens, potest intra annum à scientia patris extrahi inuitus per patrem: quem si non habeat, per tutorem, vel per matrem, si in ejus potestate erat, cum intravit religionem, & si monasterium ita fit distans, quod isto tempore non possit extrahere, datur majus tempus secundum loci distantiam. Si vero filius jam pubes ingrederetur religionem, non potest inde extrahi à parente, vel alio. Hoc dicit.

(1) Fasta vn año. Ortum habet, ista leg. à cap. puella, & ibi notatis in gloss. 20. quae. 2. & vide etiam in cap. 2. de regul.

(2) Si lo tenia ella en su poder. Nota ad ea, que dixi supra in leg. proxima, in gloss. 5.

L E X VI.

Potest dominus servum religionem ingressum, infra tres annos à tempore scientiae, extrahere cum rebus, quas ibi duxit, quo termino transacto, non poterit, sed liber permanebit. Si autem monachi sciunt aut dubitent cum esse servum, non debent ei dare habitum professorum ante triennium, alias solvent domino extimationem servi, etsi interrogatus servus tempore ingressus, mentiendo asseruit se liberum, vel falsos testes ad hoc induxit, auferunt sibi habitus, & expellunt ab ordine, & redigunt in domini seruitutem. Hoc dicit.

(1) Siervo. Concord. cum cap. generalis, & cap. si servus sciente, 54. dist. & vid. gloss. fin. in cap. 2. de serv. non ordi.

(2) Fasta tres años. Vide in authentica, de monachis, §. 1. & cap. si quis incognitus, 17. quae. 2. & dist. cap. si servus sciente.

(3) Es tenuto. Sequitur dicta Raymundi, & Archid. in dist. cap. si quis incognitus, 17. quae. 2.

(4) Mintiendo, o aduxo testigos falsos. Sequitur dicta Ray-

marlo en seruidumbre, (5) en poder de su Señor cuyo ante era, por la falsedad que fizo.

LEY VII.

Por que razones puede salir de la Orden el que y entrare, e por quales non.

Salir puede de la Orden ante del año cumplido, el que a y entrare, si non fiziere ante profesión, segun dicho es de sufo. Pero si ouo voluntad, quando alli entro, de non biuir mas en el siglo, (1) non puede despues tornar al siglo. Mas bien puede entrar en otra Orden, que sea mas ligera de tener, si non se pago de la primera en que entro. Mas si su entencion non fue de se dexar del siglo del todo; e quiso entrar en la Orden, para probar, si la podría complir e sofrir, e si non, que se podiese tornar como ante estaua, si non le pluguere, bien se puede tornar al siglo, como

Raynau. ubi supra, & Hostiens. in summa, de ver. s. quis uovere, ver. quid si professus.

(5) En seruidumbre. Si tamen postea fuit manumissus, tenetur redire ad monasterium, secundum Archid. in dist. cap. si quis incognitus.

LEX VII.

Religionem ingrediens voluntate experiendi, potest infra annum ad seculum redire, nisi ante professionem fecerit, aut in ipso ingressu voluntatem habuit non revertendi ad seculum, quod premitur si bona sua dedit heredibus, vel legatariis ante ingressum, vel dedit ecclesie, aut pauperibus, vel si cum distincto essent habitus novitiorum, & professorum, assumpti habitum professorum, vel si tacuit per annum compellitur ad profectum, his cessantibus premitur, quod causa experiendi intravit. Hoc dicit.

(1) De non biuir mas en el siglo. Concord. cum capit. consulti, & capit. statimus, de regul.

(2) Da a entender. Sequitur gloss. in dist. capit. statimus, & dicta Hostiens. in summa, de ver. s. & qualiter obligetur, ver. obligatur etiam.

(3) Si quando entro en la orden, &c. Prosequitur dicta Hostiens. in summa, qui cleri, vel vov. fin. col. ver. occulta vero, dicit enim Hostiens. ubi supra, occulta vero professio inducitur, vel ex mora temporis; puta, quia per annum stetit sine reclamacione, de regul. jur. capit. ad apostolicam, vel per evidentia signa puta: quia quando ingreditur renuntiat seculo, facit testamentum, ac si mori deberet, & transfert bona sua in heredes, & legatarios, & pias causas, & mutat habitum: & sic dicit, renuntiat seculo. &c. dicit tamen Cardin. in capit. consulti, de regula. non esse veros religiosos istos, qui assument habitum novitiorum, cum proposito mutandi vitam, & relinquendi seculum. Et quod si exirent, & contraherent matrimonium, teneret matrimonium, moveret: quia per susceptionem huius habitus non fit professio tacita, vel expressa, ergo votum non est solemnizatum, ut dirimat matrimonium post contractum; neque oblati dicit text. in cap. non solum, de regu. lib. 6. Cum equiparat professum tacite, vel expresse, & eum, qui proposuit vitam mutare; quia responderet, quod equiparat solum ille text. quoad hoc, ut neuter possit ad seculum redire: sed tenetur ad religionem saltem laxiorem, ut in dist. cap. consulti, in fin. non tamen ex hoc sequitur, quod matrimonium contractum non teneat, & opinio Cardin. placet, Abb. ibi num. 3. corroborans, quia professio non potest fieri sine consensu ingredientis, & monasterii, cap. ad apostolicam, de

ante estaua, ante que cumpla el año; mas non deue biuir tan seglamente como de primero: e aun para toller esta dubda, si ouo voluntad de ser en ella, o non, deuelo dezir en el comienço quando entra; e si non lo fiziere así, da a entender, (2) que lo fizo con voluntad de prouar la Orden, e si non le pluguiese, que se pudiesse tornar al siglo, e non deue ser apremiado para fincar en la Orden; fueras ende si pareciesen algunas señales, por que clertamente pudiesen sospechar, que lo fizo con intencion de non biuir mas en el siglo: así como si quando entro en la Orden, (3) fizo su testamento, e dio todos sus bienes a sus herederos; o fizo mandas, e dio lo fuyo a Eglefias, o a pobres; o si en aquel Monasterio en que entro, auia departamento entre el Habito de los Nouicios, e los otros que ayau fecho profesión, e sabiendolo el, dexo el de los

regula. & cum sit quidam quasi contractus, & inde oritur reciproca obligatio, non potest confiteri ex parte unius tantum, L. in omnibus, 2. ff. de actio. & obli-ga. unde concludit Abbas, quod tales non sunt vere religiosi, sed peccant mortaliter, stando in seculo, & non intrando religionem: ex quo haberunt propositum mutandi vitam perpetuo, poterunt tamen intrare ordinem laxiorem, ut in dist. cap. consulti, & supra in ista leg. item, idem Abb. in cap. litteraturam, de voto, videtur restringere, & limitare istud, quod tenetur iste talis ad religionem saltem laxiorem: ut procedat, quando interuenit cum proposito mutandi vitam, promissio saltem corde mouetur, ex doctrina S. Thom. 2. 2. quest. 88. art. 1. dum dicit. Inter cetera tria necessaria ad obligationem voti, primo deliberatio, secundo, propositum, tertio, promissio, non enim obligatur quis secundum eum ex sola liberatione, vel ex solo proposito, nisi subsequatur promissio. Potest tamen fieri Deo talis promissio, solo corde, & dicta S. Tho. sequitur Archid. in cap. qui bona, 15. quest. 1. iura igitur facientia mentionem de proposito, in ista materia debent intelligi, quando propositum fuit cum animo se obligandi, ita quod fuerit propositum ad promissionem, saltem corde, & per ista dicit Abb. destrui multas theoricarum Canonistarum, ut Innocent. & Hostiens. loquentium in ista materia, de proponente mutare vitam, seu renuntiandi seculo. Syluest. etiam in summa, in verbo, religio. 5. versic. 8. queritur, dicit, quod neque illa opinio, quod iste talis non possit redire ad seculum, stare potest, mouetur ex dictis S. Tho. & aliorum theologorum, quae supra reuili, quibus dicit in hoc standum, & allegat illud Deuteronomio. cap. 23. versic. 23. Si uotum &c. ibi facies sicut promissisti domino, & Ecclesiastici 5. versic. 3. Si quid uouisti domino, non tardabis reddere. Et sequitur, displicet enim ei infidelis, & stulta promissio, & concludit Syluester, quod tale propositum debet sumi, & intelligi de voto religionis, vel quando ingrediens se obulit professioni: sed quod ille qui solum propositum perseuerare non uouendo, neque se offerendo professioni, potest infra annum ad seculum redire de iure, & contrahere matrimonium, etiam sine peccato, quo ad ecclesiam, & etiam quo ad Deum, si redeat, ex iuxta causam puta infirmitate, vel debilitate. Si autem ex causa iniusta ueluti rudio sanctae uita, vel huiusmodi, est peccatum ingrati-tudinis, & haec dicta Abb. in dist. capit. litteraturam, & Syluestri satis placent, & sunt menti tenenda ad intellectum istius L. & aliorum iurium loquentium de isto proposito mutandi vitam: lex tamen infra proxima,

los Nouicios, e tomo el de los otros, (4) ca esse atal non se puede tornar al siglo, maguer non ouiesse estado vn año cumplido en prouea, nin ouiesse fecho profesión. Otrofi el que entrasse en Orden de Religion, e traxesse el Habito della vn año cumplido, (5) gran señal es por que puedan sospechar contra el, que ouo voluntad de fincar y; e porende le deuen apremiar, que faga profesión, (6) e que guarde la regla.

LEY VIII.

Por que razones los que fueren en vna Orden pueden passar a otra.

Fuerte seyendo la Orden e aspera, de manera que non se atreuesse a sofrirla, aquel que entrasse en ella, bien puede salir della si quisiere, e passar a otra mas ligera; pero esto puede fazer, ante que faga profesión, e non despues. Mas si dexando la Orden, que auia

Partida I.
ma, videtur approbare opinionem Innoc. & Hostiens. ubi dixi; dubito tamen in eo, quod addit Syluest. quod ex oblatione professioni videtur promittere, vel uovere, ut sic maneat obligatus religioni, saltem in genere, quia cum, ut dictum est, talis contractus sit reciprocus, non acceptante monasterio, ille non est obligatus. Item non sequitur, quod ex sola ista oblatione promittere videtur, nisi dicas, quod talis oblatio ostendit animum mutandi vitam absolute, ut habetur in dist. cap. non solum, & in capit. beneficium, de regul. ibi, quod tamen non praesumitur, nisi clara probatione, vel competentibus iudiciis ostendatur, ubi gloss. exemplificat, ut si beneficio renuntiavit, vel de bonis propriis verbo, & re depositus: sed omnia ista non arguunt, neque ostendunt indubitate, quod promississet saltem corde: quia potuerunt ista intervenire sine tali promissione. Item oblati videtur dicto Syluestri capitul. constitutionem, de regul. lib. 6. ubi est expressum, quod tunc professio tacita, quae resultat ex susceptione habitus professorum obligat, quem religioni in genere, quando triduo perseueravit, quod non reperitur in offerente se solum.

(4) Tomo el de los otros. Et triduo perseueravit, ut habetur in dist. cap. constitutionem, de regul. lib. 6.

(5) Vn año cumplido. Qui per annum integrum defert habitum novitiorum, videtur profiteri, quando non est distinctus ab habitu professorum, eo modo, quo habetur, in clem. eos, de regul. & dixi supra eodem, in leg. 4.

(6) Que faga profesión. De expressa intellige, nam tacite est professus, quando detulit habitum per annum, ubi non est distinctio ab habitu professorum in colore, scissura, vel forma, ita quod se patenter exhibeat, ut habetur in dist. Clem. eos, ubi vid. gloss. in verbo, deinceps, & adde quod dixi supra eod. in leg. 2. in gloss. fin.

LEY VIII.

Potest religionem ingressus, ante professionem transire ad aliam religionem laxiorem, non tamen poterit uxorem ducere, si ingressus fuit animo non revertendi in seculum, imo compellitur aliquam religionem ingredi. Hoc dicit.

(1) Con intencion de non tornar al siglo. Facta professio tacita, vel expressa, ut in cap. constitutionem, de regul. lib. 6. nam si interuenit tantum propositum relinquendi seculum, licet gestauerit habitum probationis, sive novitiorum, teneret matrimonium, ut dixi supra, leg. proxima, in gloss. magna, vel dic, quod ista lex se-

tomado con intencion de non tornar al siglo, (1) tomasse despues muger, ante que se cambiasse a otra Religion; non valdria tal casamiento, ni se puede escufar por el, de non entrar en alguna Orden. Ca maguer el Habito solo, que tomo en la primera Religion, non aya tan grande firmeza, para que le puedan apremiar, que finque en ella; pero porque confintio de non biuir mas al siglo, aquella voluntad que ouo, ha tanta fuerça, que le embarga que non puede despues casar, nin fincar (2) al mundo.

LEY IX.

Como de la Orden mas franca pueden passar a otra mas fuerte.

Faze sofrir (1) el amor de Dios a algunos Religiosos (2) mayores trabajos e lazarias, de aquellas en que bienen, dandoles voluntad de

quatur opinionem, quam uoluit Innoc. & Hostiens. clarius in cap. consulti. de regul. de qua dixi in eadem gloss. cum hic non se fundet in professione tacita, sed tantum in proposito relinquendi seculum, & vitam mutandi, quod patet ex littera huius leg. cum dicit inferius: ca maguer el habito solo que tomo, &c. Et cum dicit: pero porque confintio, &c. Hodie tamen attenda dispositione cap. 1. de voto, lib. 6. quod superuenit post istam legem, ad hoc ut dirimeretur matrimonium contractum, requireretur professio expressa, vel tacita, ut ibi est expressum: & cum talis professio non inducatur ex tali proposito, neque induceretur etiam ex voto simplici, cum delatione habitus novitiorum, tenebit matrimonium, ut dixi in dist. gloss.

(2) Fincar. Vide quae dixi supra leg. proxima in gloss. magna, nam ut ibi dixi, communis opinio Canonistarum videtur, quod iste talis teneatur ad religionem, excepto Abb. in dist. cap. litteraturam de voto, & Cardin. in d. cap. consulti, de regul. vide quae dixi in dist. gloss. quia illa opinio Abb. & Syluest. quae consonat dictis S. Tho. & Theologorum videtur verior.

LEY IX.

Religionem professus, vel clericus secularis perita licentia, licet non obtena, potest ad strictiorem regulam conuolare: Episcopus uero non sine Papae licentia. Hoc dicit.

(1) Faze sofrir. Sumpta est haec lex ex cap. licet de regul. & a cap. statimus 19. quest. 3.

(2) Religiosos. Quid de conversis, vel oblati, & conversi dicuntur, qui obtulerunt se, & sua in religionem mutando habitum: non tamen promouentur ad ordines, monachi uero dicuntur, qui promouentur ad ordines, oblari uero dicuntur, qui dedicant se, & sua monasterio. Habitu non mutato, ita declarat Abb. in cap. non est, de regul. utrum ergo isti conversi, vel oblati possint transire ad arctiorem religionem petita licentia, ut hic dicitur, gloss. in cap. ut lex continentia, 27. quest. 1. uoluit, quod non, & illam gloss. dicit sing. Abb. in dist. cap. non est, 3. notab. astringunt enim monasterio, secundum eum magis isti, quam monachi: quia efficiuntur quasi serui monasterii, quod Abb. dicit singulariter notandum, tu tamen adverte: quia gloss. illa loquitur de conversis, vel oblati ecclesiae seculari, non regulari monasterio. Item, quod Archid. ibi refert alios uoluisse, quod & isti possint transire ad strictiorem regulam, uide ibi: quid autem in monialibus, dic, quod possunt transire ad monasterium arctius ficut, & monachi, secundum Abb. in cap. fin. ult. nota.

de passar a otras mas fuertes Religiones, (3) que las fuyas. Onde si Dios diese a algunos tanta gracia, que esto cobdiciasen, bien lo pueden fazer. Pero deve decir de esta guisa primeramente a aquel Perlado en cuyo Monesterio biue; que le otorgue que pueda yr a otra Orden mas aspera. E si por aventura non gelo quisiese otorgar, (4) bien se puede yr sin su otorgamiento a otra, que sea mas fuerte: (5)

tab. de statu monach. qui allegat text. cum gloss. in cap. monachis, 20. quæst. 4. est in cap. Virgines. Item, & domus religiosa tota, potest se transferre ad arctiorem religionem alterius monasterii, ut in cap. recolentes, de statu monach. an autem clerici certæ ecclesiæ possunt se obligare ad observandam regulam alicujus religionis, vid. per Abb. in cap. pen. de bis, que vi. met. ve. cau. si. sup. gloss. 1. ubi concludit, quod aut volunt proficere religionem arctiorem, mutando primam regulam, seu antiquam statum ecclesiæ, & dando in futurum novam formam vivendi etiam successibus, & non possunt sine autoritate Episcopi: aut volunt servata antiqua regula se personaliter obligare ad arctiorem, & possunt etiam sine autoritate Episcopi: quia possunt plus mereri, neque ex hoc alteratur status ecclesiæ, ex quo non mutant habitum, neque deserunt antiquam regulam, videas ibi latius.

(3) Mas fuertes religiones. Advertit, quod non sufficit, quod secunda religio habeat strictiorem regulam: nisi actu ducatur ibi vita strictior, ut probatur in *dist. cap. licet*, & ibi notat Abb. *pen. nota*. & in hoc dicit multos decipi, & facit ad hoc, *leg. quod traditum*, & *leg. levissima, ff. de condi. & demon. per quas LL. Joan. Fab. in §. si plures, insitit. de hered. insitit. insert.* quod habens licentiam intrandi religionem arctiorem, quod censetur arctior non inspecta regula: sed modo eam tenendi, & ideo secundum eam religio monachorum nigrorum, non censetur arctior illa fratrum minorum, vel predicatorum. Sed pone, quod religiosus existens in monasterio, ubi tantum non servatur regula, vult intrare aliam religionem laxiorem, ubi servatur regula, ita quod habito respectu ad presentem modum vivendi secundum monasterium, quod est religionis laxioris ducit vitam strictiorem, an sit licitum? Ex dictis Inno. in *cap. sanæ, de regu. videtur*, quod sic, tenent etiam theologi secundum Joan. Andr. ibi, qui hanc opinionem admittit. si non est spes reformationis primi monasterii, vel si saltem in eadem provincia non est aliud monasterium ejusdem religionis, ubi servatur regula, alias non esset licitus transitus ad laxiorem religionem, & satis hoc placet Abb. ibidem, qui allegat ad materiam S. Thom. 2. 2. *quæst. ult. art. 8.* Advertit etiam, quod canonice, ut permittatur iste transitus tantum ponderant, an sit strictior religio respectu arctioris vite, unde, & si respectu finis secunda religio sit melior, & fructuosior: si tamen non vivitur ibi strictius, non est licitus transitus, ut tradit Joan. Andr. in *dist. cap. sanæ, colum. pen. ibi, sed nos canonice*, quod Abb. ibi dicit bene notandum, allegat pro hoc *dist. cap. licet*, & *cap. Virgines 20. quæst. 4.* cum enim omnes religiones sint ordinatæ ad summum finem, qui est caritas, per quam conjungimur Deo, ut in *constitutione Joan. 22. ad conditorem, versic. cum enim*, & sic finis sit idem: solum arctiorem modum vivendi ponderemus, sed de mente S. Thom. 2. 2. *quæst. 189. art. 8.* est quod non solum in hoc ponderetur arctitudo vite: sed etiam quod sit fructuosior, & sanctior, vid. de hoc per Sylvest. in *summa, in verb. religio. 4. §. 1. & ver. 1. & ver. 8. quaritur*, facit l. ista partitum, pro opinione canonistarum. Quid autem si religiosus velit transire ad religionem æqualem, vel laxiorem? Vid. per Abb. in *cap. non est de*

ca a los que Dios guía en esta razon, non son tenudos de obedecer a sus Perlados, pues que los enbargan del servicio de Dios. E non tan solamente pueden fazer esto los Religiosos, mas aun los Clerigos seglares: (6) e non lo deuen dexar, maguer lo contradixessen, e lo enbargassen sus Perlados. Empero esta razon non valdria a los Arçobispos, ni a los Obispos, (7)

nin

regu. ubi concludit, quod non potest sine causa: cum causa verò forte ob debilitatem, vel corporis complexionem poterit de licentia abbatis, vel Episcopi ob majorem cautelam, & in exemptis dispensabit Prælatus, qui loco Episcopi præst, ut dixit Abb. in cap. in singulis, de statu monacho. & vid. infr. in leg. proxima, poterit ergo transire de ordine non mendicantium ad ordinem mendicantium tamquam strictiorem, & perfectiorem, ut tradit Archi. Florent. 5. part. tit. 16. cap. 4. in fine, & vid. per Sylvest. in sum. in dist. verbo, religio. 4. versic. 6. quaritur, cum duobus versic. sequentibus.

(4) Non gelo quisiese otorgar. Quid si prælati denegent, vel non respondeant, vel allegent causam denegationis injustam, vid. per Abb. in *dist. cap. licet de regul. colum. 2.*

(5) A otra, que sea mas fuerte. Debet tamen antea quam recedat habere jam quiritum monasterium arctius, in quo recipiatur, ne alias dicatur fugitivus, & apostata, per ea, que tradit Inn. quem sequitur Joan. Andr. Anto. Cardin. & Joan. de Imol. in *cap. fin. de renunt. ubi volunt, quod superior non potest dare licentiam monacho suo intrandi religionem arctiorem, nisi prius inveniat tale monasterium arctius, quod paratum sit illum recipere, & si aliter recedit, fugitivus est, & apostata, cum non sit sub alicujus obedientia: dicunt tamen ibidem, quod bene potest concedere talem licentiam: ut sub sua obedientia vadat, querendo locum religiosum arctiorem: consulunt tamen, quod superior hoc non faciat, nisi suspicetur de majori malo, S. quod recedat sine licentia, ut traditur in *cap. sicut ex literis, de jurejur. & per Archid. in cap. 1. 72. dist. per Henr. in dist. cap. licet*, & vid. super his Socinum 2. vol. *consil. 222.* prærens consultatio, ubi consulunt, quod si licentia sit simpliciter concessa, onerando conscientia monachi, censetur data in casu a jure permisso, S. quod sub obedientia sua querat monasterium, vid. ibi per eum, & vide, quod in contrarium dicit Bald. in *leg. pen. C. de ope. liberto.* ubi argument. illius l. dicit, quod postquam monachus est licentiat, quod transcat ad aliud monasterium, non pertinet deinceps ad abbatem primi monasterii inquirere, ubi moretur, neque cum ad monasterium revocare: manus missus enim est, & an ex cursu longi temporis, quod fecit in 2. monasterio, præsumatur quod licitè petita, & obtenta licentia recessit, vid. per Socinum *consil. 270. 2. volum. incipit confideratis*, & quid si licentiam ad arctiorem religionem pœnituit, an primum monasterium teneatur cum recipere? Sylvest. in *sum. in ver. religio. 4. ver. 5. quaritur*, allegat Veruer. dicentem, quod sic, si non invenit arctiorem se recipientem: vel non potuit sufficere ejus austeritatem, & ante professionem vult reverti: quia licentia, & renuntiatio facta fuit ex causa, que non est subsequuta, & vid. ad hoc S. Bernard. in *epist. 32.* & vid. etiam Bald. in *leg. cum adoptivis, C. de adoptio.* ubi quod si expellatur de secundo monasterio, quod revertatur ad primum.*

(6) Clerigos seglares. Vid. inf. eod. in *leg. proxima.*

(7) Obispos. Vid. in *dist. cap. licet de regu.* quid autem de Abbate, vel alio prælato exempto, vid. ibi per Abb. referentem Joan. Andr. in *regula cum non stat. in mercurialibus, de regu. jur. lib. 6.*

nin a los otros Perlados mayores. Ca si algunos dellos quisiesen entrar en Orden, no lo podrian fazer, a menos de lo demandar al Apostolico mucho afincadamente, pidiendo merced que gelo otorgue, e si lo fiziesen sin su otorgamiento, non valdria.

L E Y X.

Como deuen fazer los Clerigos seglares, quando quisieren tomar Orden de Religion.

Mvdarse queriendo algun Clerigo de su Iglesia seglar, para fazer vida en otra que fuese de Religion, bien lo puede fazer: mas primeramente lo deve demandar (1) a su Obispo, que gelo otorgue, o al otro Perlado menor, si lo ouiere en aquel logar; e si non gelo otorgare, bien lo puede fazer por si. Pero si alguno que fuese de Religion, se quisiese mudar de vn Monesterio para otro, e aquel a que se quisiese yr, fuese de mas estrecha vida que el fuyo; bien lo puede fazer, demandando a su Perlado primeramente que gelo otorgue. E si aquel Monesterio fuese igual en vida e en regla, como el fuyo; bien puede passar a el, si el Perlado lo sopiere e gelo confirmiere. (2) E si quisiere yr a Monesterio de mas ligera Orden de sofrir, que la fuya, non lo puede fazer; fueras ende por dos razones. La vna es, quando alguno quiere biuir en Orden, e entra en algun Monesterio: ca si non se paga de biuir en aquella Religion, bien se puede passar a otra mas ligera, ante que haga profesion, segun dize de fuso. La otra es, quando alguno que fuese de Religion, falliese de su Monesterio e andouiese errado por

Partida I.

L E X X.

Clericis secularis perita licentia prælati (licet non obtenta) potest ab ecclesia seculari transire ad regularem. Sicut, & potest facere monachus ad religionem strictiorem, potest etiam transire ad religionem æqualem de consensu abbatis: ad laxiorem verò, transire non potest jam professus, & si monachus apostata vagans per orbem, pœnitentia ductus velit redire ad suum ordinem, non tamen reperit in terra, quam habitat monasterium sui ordinis: neque strictioris regule: potest ingredi laxiorem, & si ibi non reperiat monasterium cuiusvis ordinis: vivere potest cum secularibus bene degendo, & pro posse suam regulam servando, quod & est causa convertendi ecclesiam regularem in secularem, quando regulares ibi poni non possunt. Hoc dicit.

(1) Deue demandar. Ex honestate, nam ex necessitate non videtur teneri, ut probatur in *cap. dua 19. quæst. 2.* & tener Inn. in *dist. cap. licet, de regul.* si tamen ecclesia enormiter laderetur, posset revocari, secundum eum, & sequitur Abb. ibi argu. *cap. admonet, de renunt. & 7. quæst. 1. cap. si quis vero.*

(2) Confiñtere. Vid. per Abb. in *cap. non est de regu. & dixi supra leg. proxima, in gloss. super verbo, mas fuertes religiones.*

(3) Que sea mas ligera. Hoc videtur intelligendum pro to tempore, quo non potest redire ad suum ordinem, seu monasterium, & nota istam leg. quia ad presentem non habeo memoriam canonis, unde sumpta sit, & arbitrator sumptam esse ex dictis Raymundi in *summa, quem refert sum. angelica in parte religiosus, ver. 43.* videt etiam in materia notab. text. in *cap. pen. de regul. lib. 6.*

el mundo, e despues desto conociendo su yerro, quisiese tornar a su Orden, si en aquella tierra donde el andouiese, non fallasse Monesterio de aquella Orden, nin de aquella Religion en que solia biuir, nin otro que fuese de mas estrecha regla; e tñnce bien puede biuir en otra, que sea mas ligera. (3) Mas si en aquella tierra non ouiese Orden ninguna, puede beuir con los seglares, haciendo buena vida, e teniendo su regla lo mas que pudiere. E por esta razon, quando acaciesse, pueden poner en los Monesterios de Religion Clerigos seglares, non pudiendo auer otros de otra Orden, (4) que y biuiesen, e fazer del Monesterio Iglesia seglar.

L E Y XI.

En que manera los legos que son casados, pueden tomar Hubito de Religion.

HAbito de Religion pueden tomar los legos casados, si quisieren; pero el derecho de Santa Iglesia haze en ello departimiento: ca aquel que quiere rescibir la Orden, o lo haze con voluntad de su muger, o non. E si ella non lo otorga, siempre puede demandar que se torne a biuir con ella, (1) e deuele apremiar el Obispo de aquel logar, que lo faga; fueras ende si ella ouiesse fecho adulterio, (2) por que la podiesse el marido defechar, prouandogelo. E aun y a otro departimiento, así como quando la muger otorga al marido que entre en Orden: ca, o lo haze a miedo, o por premia, (3) o de su grado. E si lo haze por premia, puedelo otrofi demandar, como dicho es de fuso; e si de su grado (4) lo confintio, non

Y 2

lo

(4) Non pudiendo auer otros de otra orden. Adde *cap. inter quatuor, de relig. domi.*

L E X XI.

Si maritus sine uxoris consensu religionem ingrediatur, potest uxor eum revocare, nisi vir ei adulterium objiciat, & probet. Item revocari, si vi, vel metu consensit, si tamen sponte, & senex uxor sit, non potest eum revocare, & si castitatem ipsa non promiserit. Si verò sit juvenis uxor, que consensit, neque castitatem promisit, potest Episcopus virum compellere ad cohabitandum cum ea. Si tamen castitatem promiserit, compellitur ipsa religionem intrare, & licet propter uxoris consensum, vir non potest per uxorem revocari, si ipse egrediatur infra annum probationis, & abiret in seculo, poterit per uxorem revocari. Hoc dicit.

(1) Torne a biuir con ella. Concord. cum *cap. agatbolfa, & cap. si quis conjugatus 27. quæst. 2. & cap. qui dam, & cap. placet, de conuer. conju. & cap. consuluit, eod. tit.* & an huic, qui sine licentia uxoris se, & sua tradidit monasterio, sint restituenda bona, que dedit, vid. gloss. quod sic, in *cap. fin. 17. quæst. 2. ubi vid. Archid. & vid. Specula. ponentem formam libelli in hoc, in tit. de conuer. conjug.*

(2) Adulterio. Adde *cap. constitutus, & cap. veniens, de conuer. conju. & dist. cap. agatbolfa 27. quæst. 2.* quid autem in adulterio spirituali, ut si alter incidat in hæresim, dic, ut not. in *cap. fin. de conuer. conju. & in cap. 2. de divor. & infra eod. leg. 13.*

(3) Por premia. Adde *cap. accedens, de conuer. conju. & 33. quæst. 5. cap. notificasti.*

(4) De su grado. Vid. in *cap. dudum, de conuer. conju. & distingue in hoc, ut per Abb. in dist. cap. 1. eod. tit.*

lo puede sacar de la Orden: ante touo por bien Santa Egleſia, que ſi la muger ſeyendo meça, prometio de guardar caſtidad, quando otorgo al marido que tomaffe Habito de Religion, que el Obiſpo de aquel logar, le podieſſe fazer por Premia, (5) que entraſſe en Orden; mas ſi eſto non ouieſſe prometido, (6) non la puede apremiar; ante deve el Obiſpo de ſu oficio (7) conſtreñir a ſu marido, que torne a beuir con ella. E ſi por auentura la muger fueſſe tan vieja, que non pudieſſen ſoſpechar contra ella, que non guardaffe caſtidad, bien puede fincar al ſiglo, (8) e non la deuen apremiar que entre en Religion. Otroſi touo por bien Santa Egleſia, que ſi el marido falieſſe de la Orden, (9) e andouieſſe errado por el ſiglo, que ſu muger lo podieſſe demandar, que biua con ella, maguer le ouieſſe otorgado poder de entrar en Orden; mas eſto non podria fazer, ſi el marido fincaſſe en la Religion.

De los que entran en Orden ſin otorgamiento de ſus mugeres.

Demandando alguna muger a ſu marido, ſi lo ſacaſſe de la Orden por alguna de las razones que dize en la ley ante deſta, ſi deſpues, biuiendo en vno, ſe murieſſe ella, deuele amoneſtar ſu Perlado que torne a la Orden, e ſi non quiere, peca por ello. Empero la Egleſia non le deve apremiar (1) que torne y por fuerça: eſto, porque la promiſſion que fiziera, non fue complida como deuia, nin ſe puſo atar de llano a guardar caſtidad, por el embargo del caſamiento en que eſtaua. Pero eſte atal non deve deſpues caſar; (2) e ſi deſpues caſare, peca: porque paſo contra aquello que prometio, e deve fazer penitencia por ello, como quier que vale el caſamiento. (3) E ſi por auentura entraſſe alguno en Orden ſin otorgamiento de ſu muger, e el ſeyendo en el Monerterio, quieſſe ella entrar en Religion, puedelo fazer, (4) maguer que el lo contradiga. Mas ſi el falieſſe del Monerterio, e biueſſen en vno (5) al ſiglo, non

(1) Por premia. Adde cap. ſignificavit, de conuer. conjuſ. ſed an tenebitur profiteri? Dic, ut per Abb. in d. cap. 1.

(2) Eſto non bovieſſe prometido. Habes hic, quod mulier ſimpliciter dando licentiam marito intrandi religionem, non videtur ipſa vovere continentiam tacite, & idem probatur in cap. 1. de conuer. conjuſ. ubi Abb. hoc intelligit in muliere inſcia, & non certificata: nam ſi fuiſſet de hoc conſcia, & certificata, dando licentiam, videtur vovere continentiam, gloſſ. in diſt. cap. agatboſa, 27. quaſt. 2. cum alias non teneret irrevocabiler ingreſſus mariti, & ſic eſt iſte ſpecialis caſus, in quo mulier excuſetur ex ignorantia juris, in maſculo vero, vid. cap. qui uxorem, 33. quaſt. 5. & quod Abb. dicit in ſin. diſt. cap. 1.

(3) De ſu officio. Approbat opin. Calde. relatam ab Abb. in diſt. cap. 1. de conuer. conjuſ.

(4) Al ſiglo. Adde cap. cum ſis, & cap. uxoratus, & cap. ad apoſtolicam, de conuer. conjuſ. debet tamen vovere continentiam, ut in diſtis iuribus.

(5) Salieſſe de la orden. Intra annum probationis intellige: ut declarat Hoſtienſ. in ſumm. de conuer. conjuſ. §. qualiter, ad ſin. dicit enim hac verba, illud quidem ſciendum, quod ubi tranſiſe de licentia uxoris non voventis, exciens infra annum uxorem recuperare cogitur: ſic intelligas, inſ. eod. accedens: adverte tamen quia in his verbis videtur velle Hoſt. quod ſi uxor voviſſet, non poſſet repetere virum exeuntem infra annum: quod tamen non videtur poſſe procedere: quia licentia, & promiſſio continentie videtur facta fuiſſe ob cauſam religionis mariti, qua non ſequuta, ceſſat votum continentie uxoris, tanquam cauſa non ſequuta, & quia videtur tale votum habere tacitam conditionem: ſi vir irrevocabiler ingrederetur, & ſic profeſſionem feciſſet tacite, vel expreſſe: de tali enim ingreſſu irrevocabili, jura que in hoc loquuntur ſentunt, & hoc factis probatur in iſta leg. partitarum: que tantum facit mentionem de licentia, & nihil de voto continentie.

LEY XIII.

Maritus per uxorem à religione revocatus, poſt uxoris mortem debet redire ad religionem, nec debet iterum matrimonium contrahere, tenebit tamen ſi contrahat, licet contrahendo peccet: neque compellitur

ad reſeſſum, & ſi non contraxerit matrimonium, peccat tamen non redeundo. Item viro ſine uxoris conſenſu religionem ingrediente, poteſt & ipſa ingredi etiam viro contradicente. Si tamen ante ingreſſum uxoris ipſe exivit de monaſterio, & cohabitavit cum uxore, non poteſt ipſa religionem viro invito ingredi. Hoc dicit.

(1) Apremiar. Concord. cum cap. placit de conuerſi. conjuſ. & cap. quidam, eod. tit.

(2) Non deve deſpues caſar. Vid. in diſt. cap. quidam.

(3) Vale el caſamiento. Approbat opin. gloſſ. que hoc tenuit, in diſt. cap. quidam, & tenet Hoſtienſ. in ſumm. eod. tit. §. ſin. colum. pen. verſic. ſed quid ſi revocatus, & tenet etiam Abbas in diſt. cap. quidam, licet Anton. ibi voluit contrarium. Quid tamen ſi uxor dedit licentiam ingrediendi, & vovit continentiam expreſſe, vel tacite ſciens, quod ex datione licentia de jure vovere videtur continentiam, quia tamen uxor erat juvenis, & non intravit religionem, vir de monaſterio fuit educus, ut habetur ſupra, l. proxima, & in cap. 1. de conuer. conjuſ. & in cap. qui uxorem 33. quaſt. 5. an tunc ſi uxore mortua vir cum alia contrahat, tenebit matrimonium? Dic, quod non, ut habetur in cap. ex parte, 1. eod. tit. Hoſtienſ. ubi ſupra verſic. ſed quid ſi quis, ubi ponit rationem diverſitatis inter hunc caſum, & precedentem, quia in primo non tenuit profeſſio, quia defecit conſenſus uxoris: hic autem ſic, ſed propter ſuſpicionem uxoris juvenis de incontinentia ſuſpecte de monaſterio educitur.

(4) Puedelo fazer. Sequitur diſt. gloſſ. in diſt. cap. quidam, de conuer. conjuſ. & vid. in cap. agatboſa 27. quaſt. 2.

(5) Biueſſen en uno. Forte hoc dicit, quia ſi ſtatim ante carnis copulam uxorem poeniteret de viri educatione, & ipſa vellet ingredi religionem, poſſet, ſecundum Hoſtienſ. ubi ſupra, ver. quid ſi ipſam, quod dicitur Hoſtienſ. non caret ſcrupulo ex notatis per gloſſ. in diſt. cap. quidam, ubi gloſſ. movetur ratione mutui ſervitii, que militat etiam ubi non fuit ſequuta copula poſt educationem à monaſterio, & quia Innoc. ibi vult, quod etiam ante reconciliationem uxor non poſſet ingredi invito viro, & tene menti iſtam L. partitarum: nam approbat diſtam gloſſ. & non ſequitur in hoc diſta Innoc.

non podria ella entrar deſpues en Religion, a menos de gelo otorgar ſu marido.

LEY XIII.

De los que ſe otorgan por marido e muger, e deſpues quiere entrar en Orden alguno dellos ante que ſe ayunten.

Otorgandole algunos por marido e muger por palabras de preſente; que quiere dezir, como coſa que ſe otorga e ſe hace luego, como ſi dixieſſe el ome a la muger: yo me otorgo por vuestro marido: e ella dixieſſe a el: otroſi yo me otorgo por vuestra muger, o otras palabras ſemejantes; como quier que el tal caſamiento ſea firme, e deve valer; pero ſi alguno dellos quieſſe entrar en Orden, ante que ſe ayunten, puedelo fazer, (1) maguer que el otro lo contradiga: e qualquier dellos que al ſiglo fincare, puede caſar. E ſi alguno deſtos ſobre dichos, que dizen que quieren entrar en Orden, tardaſſe que lo non cumplieſſe, deuele ſu Obiſpo poner plazo a que entre: e ſi faſta aquel plazo non entra, deuelo apremiar que de dos coſas faga la vna; o que entre en la Orden, o que cumpla el caſamiento: e ſi ninguna deſtas coſas non quieſſe fazer, deuelo deſcomulgar; e eſto porque ſemeja que lo hace a mala parte, porque ſi non cumpla el caſamiento. Otroſi touo por bien Santa Egleſia, que ſi algun ome que fueſſe caſado, ſe fizieſſe moro, o hereje, o de otra Ley, e por eſta razon departieſſe la Egleſia aquel caſamiento, ſi deſpues deſto ſe tornaffe el a la Fe, e ſu muger quieſſe mas entrar en Orden, (2) que beuir con el,

puedelo fazer, maguer lo el contradiga. Pero ſi ella non entraſſe en Orden, puedela el demandar como a ſu muger, e deuela apremiar ſu Perlado, que biua con ſu marido.

LEY XIII.

En que manera deuen biuir los Monjes, e que coſas han de guardar en la Orden.

Vida ſanta e buena deuen fazer los Monjes, e los otros Religioſos: ca por eſſo dexan eſte mundo, e los labores del. E poren de touo por bien Santa Egleſia, de moſtrar algunas coſas de las que han de guardar los Monjes, ſeñaladamente para fazer aſpera vida, e ſon eſtas: que non deuen veſtir camiſas de lino; (1) nin han de auer proprio, (2) e ſi alguno lo ouiere, deuelo luego dexar, e ſi non lo dexare deſpues que fuere amoneſtado, ſegun ſu Regla, ſi gelo fallaren deſpues, deuen gelo toller e meterlo en pro del Monerterio, e echar a el fuera: e non le deuen recebir jamas, fueras ſi fizieſſe penitencia ſegun manda ſu Regla. Mas ſi en ſu vida lo touieſſe encubierto, e gelo fallaren a ſu muerte, deuen aquello que le fallaren, ſoterrarlo con el, fuera del Monerterio en algun muladar, en ſeñal que es perdido: ca aſi lo hizo Sant Gregorio (3) en ſu tiempo, a vn Monje que tenia proprio: e por eſta razon non deuen tomar los Monjes ninguna coſa de ome del mundo; pero ſi algo les quieſſe dar algun ome deuelo fazer ſaber a ſu Abad, o a ſu Prior, o al cellerizo, que lo tome, ſi quieſſeren: e otroſi deuen guardar que non fablen en la Egleſia,

LEY XIII.

Si matrimonium non eſt carnali copula conſummatum, poteſt unus conjugum altero invito religionem intrare, & manens in ſeculo alteri copulari: & ſi differat ingreſſum, quia dicit hoc velle, aſſignato termino ad id, elapſo, compelli debet ut intret, vel ut nuptias compleat, & ſi renuerit, excommunicabitur. Item ſi copula ſequuta vir infidelis efficiatur, & hoc matrimonium diſſolvatur, ſi poſtea ad fidelitatem redeat, poteſt uxor religionem ingredi, & ſi non intret, compellitur ad virum redire. Hoc dicit.

(1) Puedelo fazer. Concord. cum cap. ex publico, de conuer. conjuſ. & cap. commiſſum, de ſponſa. & adde leg. 4. tit. 1. 4. parti. & que ibi dixi.

(2) Entrar en orden. Concord. cum cap. ſin. de conuer. conjuſ. & cum cap. 2. de divor. & ſi ipſa vellet ingredi religionem, antequam ipſe revertatur ab infidelitate, poterit etiam non lata ſententia divortii: eo vero reuelo inſequam ipſa intret, requireretur ſententia divortii, ut notat Abb. in diſt. cap. ſin. quod nota ad iſtam leg. cum ſuperius dixit, e por eſta razon departieſſe la Egleſia, &c. Nam ſecundum hoc ſupplendum eſt maxime, ſi ſit lata ſententia eo adhuc non reuelo, nam & ſi non ſit lata, obſtat ei repetenti uxorem exceptio fornicationis ſpiritualis.

LEY XIII.

Non debent monachi indui camiſis lini, neque in eccleſia, reſectorio, dormitorio, vel clauiſtro loqui. Sed in locis aliis juxta ordinis conſuetudinem: neque poſſunt habere proprio, alias auferuntur ab ipſis, & expelluntur à monaſterio poſt moſitionem: neque redu-

centur niſi per acta poenitentia juxta ſuam regulam, & ſi mortuo monacho proprio ei inueniatur, quod occultavit vivens, in damnationis ſignum ſepelatur cum eo extra eccleſiam in ſterquilino, unde monachi nihil debent ab aliquo accipere, niſi de voluntate prelati. Hoc dicit.

(1) Camiſas de lino. Concord. cum cap. cum ad monaſterium, in princip. de ſtatu monacho.

(2) Proprio. Adde diſt. cap. cum ad manasterium, & dicitur habere proprio, quando non habent aliquam administrationem, & illud teneat celando abbati, unde ſi habet administrationem veluti prioratum, vel eſt in ſtudio cum licentia ſuperioris, licet aliquid detinet, cum id, quod tenet eſt patiente prelato, & paratus eſt ad ejus libitum dimittere. Adde etiam Joan. Andr. in regu. non eſt obligatorium in mercularibus, de regulis juris, lib. 6. ubi poſt quendam magiſtrum in theologia, concludit valere ſtatutum abbatibus, & conventus cauſa vitandæ murmuracionis, & ſcandalis, ut ſingulis monachis dentur decem pro veſtibus. Unde, & abbatia poteſt permittere monialibus, ut lucra manuum ſuarum poſſint convertere in proprios uſus, & neceſſarios, neque per hoc videtur habere proprio, vide Joan. Andr. & Abb. in diſt. cap. cum ad manasterium, & Abb. in cap. edoceri, colum. 2. de reſer. cauendum tamen eſt ſecundum eos, quod hæc ſiant ex juxta cauſa, ne detur occaſio mali.

(3) Aſi lo hizo S. Gregorio. Vide in diſt. cap. cum ad manasterium, & in cap. ſuper quedam, eod. tit. & dicit Joan. Andr. ibi, quod non tota pecunia debet ſepeliri cum eo: ſed ſufficienter triginta dinarii, & hoc ſufficit ad damnationis ſignum oſtendendum.